

**KONSERWACJA BAROKOWEGO OŁTARZA GŁÓWNEGO
W KOŚCIELE FILIALNYM P.W. NARODZENIA NMP W GIERCZYNIE**

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

KONSERWATOR DZIEL SZTUKI
mgr Maria Lelek-Pietrzak
ul. Felicjanek 19/9, 31-103 Kraków
tel. 0-602 12 66 11

- 2018 -

WOJEWÓDZKI URZĄD OCHRONY ZABYTEKÓW
WE WROCŁAWIU

Załącznik nr 1 do projektu, postawienia, decyzji
Nr 1173/2018 dnia 15.06.2018

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

ZAKRES PRAC

Przedmiotem planowanych prac jest konserwacja barokowego, polichromowanego i złożonego ołtarza głównego w kościele filialnym p.w. Narodzenia NMP w Gierczynie.

- ołtarz główny w kościele p.w. Narodzenia NMP w Gierczynie

OPIS OBIEKTU

- czas powstania : poł. XVIII w.
- ołtarz jest dziełem śląskiego warsztatu rzeźbiarsko-snycerskiego
- wymiary : 5,2 m wys., 3,8 m szer., 1,7 m głęb.

Ołtarz główny znajduje się w centralnym miejscu, na ścianie wschodniej prezbiterium kościoła p.w. Narodzenia NMP w Gierczynie. Nastawa ołtarzowa architektoniczna, dwukondygnacyjna. Centralną część ołtarza stanowi polichromowana i złożona płaskorzeźba z przedstawieniem Matki Bożej z Dzieciątkiem. Płaskorzeźba ujęta jest w profilowaną, złożoną ramę zamkniętą od góry łukiem odcinkowym i dwiema główkami anielskimi. Po bokach ramy pilastry nastawy dekorowane kwiatowymi girlandami umieszczonymi w profilowanych ramkach, zwieńczone główkami anielskimi. Centralną część nastawy ołtarzowej flankują ażurowe uszaki z motywem wstęgi i liści akantu oraz umieszczone na cokółkach dwie całopostaciowe rzeźby. Z prawej strony rzeźba św. Jana Ewangelisty trzymająca w lewej ręce swój kielich. Z lewej strony rzeźba św. Jana Chrzciciela. Rzeźby o naturalnej karnacji ze złożonymi brzegami szat. Predella ołtarzowa z podziałem płycinowym. Nad profilowanym gzymsem zamykającym od góry część centralną ołtarza umieszczone jest zwieńczenie z bogatą dekoracją rzeźbiarską. W otoczeniu skłębionych obłoków, uskrzydłych główek anielskich i putt znajduje się rzeźba św. Jana Nepomucena trzymającego w lewej dłoni złożony krzyż. Nad całością góruje rzeźba Boga Ojca, nad nią osadzona gołębica Ducha św. w promienistej glorii.

- zwieńczenie ołtarza głównego w kościele p.w. Narodzenia NMP w Gierczynie

Antepedium ołtarzowe z dekoracją snycerską z ornamentem wstęgi i liści akantu oraz centralnie umieszczoną płaskorzeźbą przedstawiającą klęczącą na klęczniku postać.

- fragment antepedium – widoczna działalność czynnych drewnojadów oraz ubytki dekoracji snycerskiej

STAN ZACHOWANIA

Czynniki, które wpłynęły na zły stan zachowania obiektu to :

1. wysoka średnia wilgotność kościoła
2. działanie drewnojadów
3. wahająca się w cyklu rocznym amplituda temperatury kościoła
4. procesy starzenia się materiałów
5. przemalowania
6. uszkodzenia mechaniczne, wadliwe naprawy

Polichromia ołtarza zarówno marmoryzacja jak i karnacje rzeźb w większości oryginalna lecz w całości mocno zabrudzona i częściowo pokryta pożółkłym i pociemniałym werniksem. W partii centralnej i cokołowej widoczne złuszczenia i przetarcia warstwy malarskiej.

Na ołtarzu występują liczne uszkodzenia mechaniczne – spękania drewna, rozstępy i ślady po drewnojadach. Widoczne ubytki drewna, polichromii i złocień. W miejscach ubytków drewna widoczna osłabiona

struktura. Część elementów snycerskich pierwotnie złożonych została wtórnie pokryta materiałami nieszlachetnymi.

- odwrócić uszaków – widoczna działalność czynnych drewnojadów

WNIOSKI I ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Przeprowadzenie pełnego postępowania konserwatorskiego przywróci ołtarzowi jego pierwotne walory techniczne i estetyczne. Konserwacją zostaną objęte wszystkie elementy ołtarzowe, w tym: płaskorzeźba z przedstawieniem Matki Bożej z Dzieciątkiem, rzeźby, elementy snycerskie, powierzchnie płaskie polichromowane oraz elementy konstrukcyjne. Zabiegi techniczne obejmą impregnację drewna, dezynfekcję, ustabilizowanie połączeń elementów konstrukcyjnych, sklejenie spęcherzeń i odspojeń warstw gruntów, polichromii oraz uzupełnienie ubytków wraz z rekonstrukcją brakujących elementów snycerskich. Zostaną usunięte w całości przemalowania i zabrudzenia zarówno z powierzchni polichromowanych jak i złożonych. Konserwacja estetyczna obejmie scalenie kolorystyczne oryginalnej warstwy malarskiej, uzupełnienie i rekonstrukcję złoceń w miejscach ubytków oraz zabezpieczenie całości warstwami ochronnymi.

- fragment rzeźby ołtarzowej przedstawiającej św. Jana Chrzciciela

PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

1. Wykonanie sond schodkowych i ustalenie stratygrafii obiektu (budowa technologiczna, technika wykonania).
2. Szczegółowe zapoznanie się z materiałami źródłowymi dotyczącymi historii i ikonografii obiektu.
3. Demontaż rzeźb oraz elementów ruchomych, których pełna konserwacja będzie wykonywana w pracowni.
4. Oczyszczenie wstępne z kurzu i brudu – mechaniczne i chemiczne z użyciem materiałów czyszczących z dodatkiem biocydów.
5. Powierzchnie polichromowane i złoczone w miejscach zagrożonych odpadnięciem, spęcherzenia oraz złuszczenia zostaną wstępnie podklejone przy użyciu coletty i bibułki japońskiej, 5% roztworu POW Winacetu DP-50 w wodzie lub 5% roztworu polialkoholu (Mowilith), po wybraniu środka dającego najlepsze rezultaty. Sprasowanie elementów wykonane zostanie przy użyciu folii Mulinex.

6. Usunięcie przemałowań i pociemniałych werniksów z powierzchni polichromowanych i złożonych - mechanicznie oraz chemicznie z użyciem mieszanek na bazie rozpuszczalników organicznych: toluen, ksylen, metanol, terpentyna, aceton oraz preparatów CONTRAD 2000 i Decon 90. Użyta zostanie pasta spreparowana na bazie mydła amoniakalnego z dodatkiem Lessive St. Marc i Vulpexu spawalniana terpentyną.
7. Dezynfekcja i impregnacja. Impregnacja - wzmocnienie strukturalne drewna - zostanie przeprowadzona dwoma metodami. Elementy osłabione strukturalnie, ze śladami po drewnojadach metodą kąpieli 6%-15% Paraloidu B-72 w toluenie. Elementy drewniane zdrowe metodą powierzchniową, przez nanoszenie pędzlem od odwrocia 5% w/wym. roztworu.
8. Wzmocnienie połączeń poszczególnych elementów, a także pęknięć drewna, poprzez zastosowanie stolarskich zastrzałów, uzupełnienie szpar i ubytków wstawkami z drewna oraz kitem trocinowym. Wymiana skorodowanych gwoździ i kotew na elementy nierdzewne.
9. Zrekonstruowanie brakujących elementów snycerskich w drewnie lipowym, a następnie zabezpieczenie ich przed drewnojadami, grzybami i pleśniami poprzez dwukrotne nasączenie 5% roztworem PCMC w alkoholu etylowym.
10. Uzupełnienie ubytków zaprawy. Po uprzednim przeklejeniu ubytków klejem glutynowym założenie zaprawy klejowo-kredowej i opracowanie jej zgodnie z fakturą powierzchni oryginalnych.
11. Punktowanie scalające warstwy malarskiej elementów polichromowanych oraz rzeźb. Kity po pokryciu ich izolującą warstwą szelaku będą scalane gwaszami firmy Talens. Laserunki i punktowanie wykonane zostaną w technice Maimeri Restauro.
12. Pokrycie powierzchni polichromowanych werniksem finalnym, półmatowym firmy Maimeri.
13. Uzupełnienie ubytków i rekonstrukcja złocień materiałami szlachetnymi metodą na poler i mat.
14. Montaż w nastawie ołtarzowej rzeźb, dekoracji snycerskich oraz pozostałych zdemontowanych elementów ruchomych, których pełna konserwacja została przeprowadzona w pracowni.
15. Wykonanie dokumentacji prac konserwatorskich w formie fotograficznej i opisowej zgodnej ze schematem konserwatorskim.

Kraków, maj 2018 r.

KONSERWATOR DZIEL SZTUKI
mgr Maria Lelek-Pietrzak
ul. Felicjanek 19/9, 31-103 Kraków
tel. 0 602 12 66 11

